

ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРУ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ, ТУРИЗМУ І КРАЄЗНАВСТВА ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Ірина Войтович¹, Сергій Козіброцький¹

¹Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна, voytovych.iryana@vnu.edu.ua

<https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-01-10-16>

Анотації

Актуальність. Основною метою діяльності Волинського обласного центру туризму є створення оптимальних умов для реалізації державної політики щодо надання позашкільної освіти школярам та молоді у сфері національно-патріотичного виховання засобами туризму та краєзнавства, спортивно-оздоровчої, пізнавально-дослідницької діяльності, екскурсій тощо. **Мета роботи** – визначення особливостей взаємодії структурних одиниць Центру й здійснення характеристики стану та перспектив їх діяльності. **Методи дослідження** – аналіз і синтез наукових літературних джерел, узагальнення досліджень науковців і систематизація отриманих результатів, метод теоретичного моделювання. **Результати дослідження.** Виконання поставлених завдань вимагає від цієї організації та її структурних підрозділів згуртованості, тісної взаємодії й комунікації при чіткому демократичному керівництві за підтримки управління освіти та завдяки співпраці з іншими установами, зацікавленими в розвитку дитячо-юнацького туризму. Центр досягає цього шляхом логічної взаємодії наявних структурних одиниць: відділу національно-патріотичного виховання, краєзнавства та методичної роботи, організаційно-масового відділу, відділу туризму й спортивного орієнтування, сектору адміністративного забезпечення, сектору інформації, лабораторії технічної підтримки, господарського сектору, туристичних баз. Важливим фактором в оптимізації їхньої діяльності та взаємодії є особистісні контакти працівників, дружелюбність і доброзичливість, створення позитивного емоційного фону в колективі. Основними перспективними напрямками розвитку Центру потрібно виділити грантову діяльність; пропагандистську роботу в навчальних закладах, ЗМІ, мережі Internet; налагодження й утримання активної співпраці з організаціями, установами, підприємствами дотичними до діяльності, розвитку та популяризації туризму; організація традиційних масових туристських заходів, здійснення платної реклами. **Висновки.** Визначено, що всі відділи й сектори Центру тісно співпрацюють між собою на виконання головних завдань, поставлених перед організацією. Ключовими з них є відділ національно-патріотичного виховання, краєзнавства та методичної роботи; організаційно-масовий відділ; відділ туризму та спортивного орієнтування; сектор інформації.

Ключові слова: центр національно-патріотичного виховання, туризм, позашкільня, структура.

Iryna Voitovych. Serhii Kozibrotzkyi. Structural Activity Peculiarities of the Center for National-Patriotic Education, Tourism and Local Lore of Volyn Oblast Council. Topicality. The main goal of the Volyn Oblast Tourism Center is formation of optimal conditions for implementation the state policy on an extracurricular education for schoolchildren and youth in the field of the national and patriotic education through tourism and local lore, sports and health activity, as well as research and excursion service etc. **Purpose of the Research** is to determine the peculiarities of the Center's structural units interaction and to implement the characteristics of their activities' status and prospects. **Methods of the Research:** analysis and synthesis of scientific literature sources, generalization of research, systematization of the results and simulation methods. **Results of the Research.** The objectives implementation demands from the Center and its structural subdivisions the close cooperation and communication under clear democratic leadership. There also needs the support of the Department of Education and cooperation with other institutions, which should be interested in the children and youth tourism development. The Center achieves this through the logical interaction of existing structural units: the Department of National-Patriotic Education, Local Lore and Methodical Work, Department of Organizational Work; Department of Tourism and Sport Orienteering; Information and Economic Sectors; Technical Support Laboratory and Tourist Centers. Personal contacts of employees, friendliness and creating a positive emotional team background are significant factor of optimization their activities and interaction. The promising areas of the Center are: grant activities; advocacy work in educational institutions, mass media, Internet; establishing and maintaining active cooperation with organizations, institutions, enterprises involved in the development and promotion of tourism; providing the traditional mass tourist events, implementation of paid advertising. **Conclusions.** As it was determined, all Departments of the Center closely cooperate with each other to fulfill the main tasks of the organization. The key ones are: the Department of National-Patriotic Education, Local Lore and Methodical Work, Department of Organizational Work; Department of Tourism and Sport Orienteering; Information Sector.

Key words: Center for National-Patriotic Education, tourism, out-of-school learning, structure.

Вступ. В умовах розбудови української державності підвищення інтересу учнівської та студентської молоді до історико-культурної спадщини українського народу, формування її світогляду й національної гідності є важливими та ефективними напрямками освіти й виховання.

Саме активні форми туризму (екскурсії, змагання, походи, експедиції тощо) виступають найбільш ефективними та доступними засобами реалізації цих завдань. Вони сприяють патріотичному, естетичному, екологічному вихованню молоді, її моральному та фізичному загартуванню. Це підтверджується низкою досліджень В. Грицьку [3], Л. О. Івченко [4], З. І. Філіпова [9], Н. І. Щербатюк [10], які вивчали практику впровадження туристичної роботи серед школярів України за роки незалежності.

Великого значення в суспільному житті набув туризм після затвердження Кабінетом Міністрів України Державної програми розвитку туризму на 2002–2010 роки, Програми розвитку позашкільних навчальних закладів на 2002–2008 роки, Наказу «Про затвердження плану заходів з реалізації її розвитку туризму та курортів на період до 2026 року в 2017 році. Відтак туристська діяльність отримала вагоме нормативне підґрунтя для свого розвитку.

Реалізація активних форм туризму відбувається шляхом взаємодії різних організацій: федерацій, спортивних клубів, навчальних закладів, підприємств із надання послуг із проїзду, харчування та проживання й, звичайно, визначальними організаціями в популяризації та залученні широких верств населення до занять туризмом, а особливо дітей і молоді, є центри туризму, спорту та краєзнавства.

Однак досліджень щодо особливостей діяльності Волинського обласного центру національно-патріотичного виховання, туризму й краєзнавства учнівської молоді (далі – Центр), удосконалення взаємодії його структурних підрозділів та перспектив розвитку нами не виявлено, що й спонукало до проведення цієї наукової роботи.

Мета роботи полягає у визначенні особливостей взаємодії структурних одиниць Центру та здійсненні характеристики стану та перспектив їх діяльності.

Методи дослідження – аналіз і синтез науково-методичної літератури, опрацювання інтернет-джерел, узагальнення досліджень науковців і систематизація отриманих результатів (для аргументування основних положень дослідження, узагальнення наявних даних, обґрунтування важливості активних форм туризму й організацій та установ, які їх пропагують та організують, визначення структури діяльності Волинського обласного центру національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства), метод теоретичного моделювання (для розробки схеми взаємодії структурних підрозділів Центру).

Результати дослідження. Центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради – це заклад позашкільної освіти, який координує процес навчання та виховання дітей, підлітків і юнацтва засобами туристсько-краєзнавчої, спортивно-оздоровчої, екскурсійної, військово-патріотичної діяльності для формування гармонійно розвиненої особистості гуртківців; виховує почуття патріотизму, духовності, стійких моральних цінностей, національної свідомості; забезпечує сприятливі умови для самореалізації особистості; організовує оздоровлення та змістовного дозвілля молоді в закладах освіти Волинської області [7; 8; 11].

Як і будь-яка освітня установа обласного рівня, Центр теж має свої керівні посади та структурні підрозділи, які певним чином взаємодіють між собою (рис. 1).

Із 2018 р. Центр очолює директор Бальбуза Богдан Віталійович зі своїми заступниками із навчально-методичної, навчально-виховної, адміністративно-господарської роботи. Вони відповідають за організацію та контроль діяльності наступних структурних підрозділів [7; 8]:

1. Відділ національно-патріотичного виховання, краєзнавства та методичної роботи у своєму штаті нараховує одну посаду завідувача відділу, три – методиста, дев'ять ставок керівників гуртків, по одному інструктору з туризму та практичному психологу.

Національно-патріотичне виховання української молоді здійснюється на основі козацьких, повстанських, пластових традицій, через знайомство з основами військової підготовки, вивчення козацьких морально-світоглядних цінностей, історії визвольних змагань та української військової традиції, формування поваги до видатних історичних постатей і подій, через ушанування борців за незалежність Української держави.

Популяризація краєзнавства здійснюється через залучення дітей і молоді області до різних напрямів краєзнавчих досліджень. Розвиток цього відділу повинен відбуватися шляхом поліпшення змісту туристсько-краєзнавчих подорожей, оволодіння глибокими практичними навичками польових досліджень; формування тематичних каталогів експедиційних маршрутів; активізації експедиційної

роботи; виявлення й розповсюдження кращого досвіду проведення краєзнавчих експедицій з активним способом пересування; визначення кращих команд учнівської молоді та їх учасників;

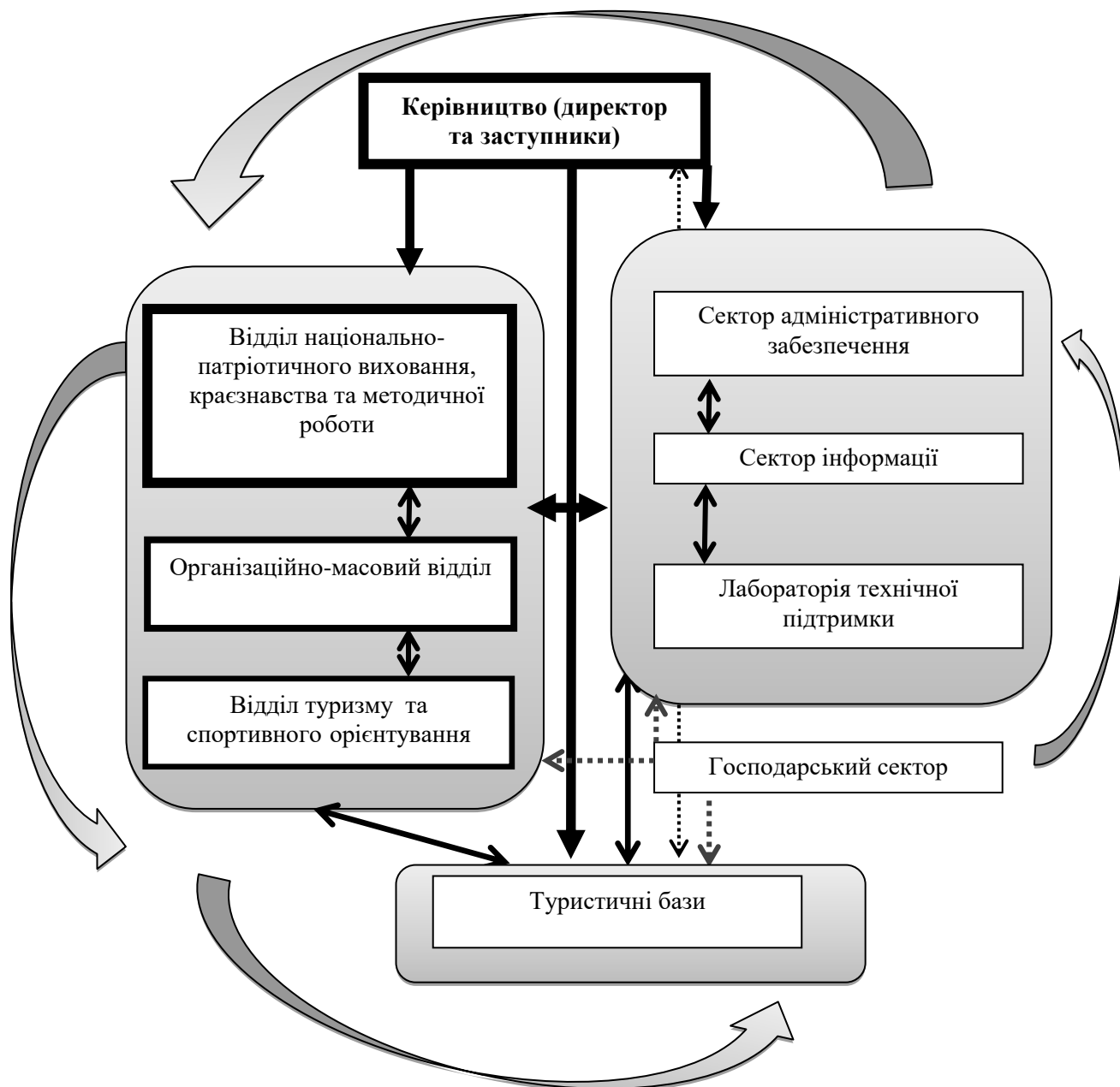

Рис. 1. Схема взаємодії структурних підрозділів Центру

2. Організаційно-масовий відділ передбачає посаду завідувача відділу, три ставки методиста, дві – інструктора з туризму.

Цей відділ відповідає за забезпечення зв'язків із громадськістю. Його створено з метою розробки та здійснення заходів, які спрямовані на забезпечення високої якості діяльності Центру й налагодження зв'язків із державними, обласними, районними, міськими закладами, закладами та установами області й громадськістю; надання організаційно-методичної та інформаційної допомоги, в межах власної компетенції, структурним підрозділам у вирішенні питань, що стосуються формування й реалізації громадських зв'язків та інформаційної політики Центру; участь у зустрічах, семінарах, конференціях й інших заходах для обговорення питань, проблем і результатів діяльності Українського державного центру національно-патріотичного виховання, краєзнавства та туризму учнівської молоді (УДЦНПВКТУМ), підготовка й оприлюднення відповідних інформаційних

матеріалів. Більш активніша робота цього відділу може відбуватися завдяки розповсюдженню роздаткового матеріалу про діяльність Центру (гуртки, секції, заходи) серед загальноосвітніх навчальних закладів, училищ, технікумів і коледжів.

В інформаційному просторі Центр популяризує та розвиває такі напрями, як національно-патріотичне виховання, спортивний туризм, спортивне орієнтування, краєзнавство, оздоровлення та відпочинок [7].

3. Відділ туризму та спортивного орієнтування, діяльність якого забезпечують один працівник на посаді заввідділом та чотири інструктори з туризму. Цей відділ відповідає за організацію змістовного активного відпочинку дітей засобами активних форм туризму; популяризація здорового способу життя та пропаганди спортивного туризму серед дітей; формування спеціальних знань, умінь та навичок із різних видів спортивних туристських походів, туристського багатоборства й спортивного орієнтування; підвищення рівня їх спортивної туристської майстерності та безпеки проведення туристських подорожей; зміцнення дружніх зв'язків, комунікативності юних туристів, виховання в них почуття любові до рідної землі, свого народу; визначення найсильніших спортсменів і туристських спортивних команд. Цей відділ може покращити свою діяльність шляхом підведення особистого заліку серед спортсменів у певних вікових категоріях за сумою певних стартів за рік, що може підвищити інтерес гуртківців до систематичних занять та участі у змаганнях.

4. Сектор адміністративного забезпечення (юрист, діловод, секретар) відповідає за юридично правильну підготовку необхідної документації та співпрацю з іншими закладами й установами, з об'єднаннями громадян, громадськими організаціями тощо. Працівники цього відділу можуть активніше налагоджувати контакти з різними освітніми установами та такими організаціями, підприємствами, що є дотичними до туризму, не лише як організатори його активних форм, а й тими, які можуть виступати об'єктами туризму, частиною туристичної інфраструктури тощо;

5. Сектор інформації має в штаті культорганізатора та ставку інструктора з туризму. Основними функціями відділу є організація й висвітлення діяльності УДЦНПВКТУМ у засобах масової інформації, інформаційних інтернет-ресурсах і соціальних мережах; формування громадських зв'язків з органами державної влади, громадськими організаціями, державними, обласними, районними, міськими закладами, закладами м. Києва та науковими установами тощо.

6. Лабораторія технічної підтримки (завідувач лабораторією).

7. Господарський сектор (прибиральники, сторожі).

8. Туристичні бази: табір «Сонячний» (с. Гаразджа, вул. Лісова, 1а) та «Юний турист» (с. Лище, вул. Джерельна, 2) [7; 8]. Штатний персонал, який підтримує діяльність та обслуговує бази, уключає завідувача баз, завгоспа, три ставки робітників з обслуговування будівель і споруд та шість сторожів.

Відзначимо, що в Центрі активно ведеться робота з розробки та вдосконалення навчальних програм з напряму різних видів туризму, краєзнавства й спортивного орієнтування (36 програм); готуються роздаткові, методичні, картографічні матеріали.

Мережа туристсько-краєзнавчої роботи у Волинській області включає п'ять станцій юних туристів, 12 філій ЦНПВТК, три туристсько-краєзнавчі відділи при центрах позашкільної освіти та будинках дитячо-юнацької творчості, 27 базових загальноосвітніх шкіл I-III ст., 16 опорних загальноосвітніх шкіл I-II ст., дві турбази ЦНПВТК – «Юний турист», табір «Сонячний».

Отже, потрібно відзначити, що всі підрозділи й відділення Центру плідно взаємодіють та співпрацюють, тим самим активізуючи роботу один одного.

Отже, зупинимося на основних векторах впливу та взаємодії в діяльності Центру. Так, керівну роль виконує директор і впроваджує основні напрями й ідеї розвитку, опираючись на накази та розпорядження обласної адміністрації й управління освіти. У прямому підпорядкуванні в нього – заступники з навчально-методичної, навчально-виховної та адміністративно-господарської роботи, які доносять до своїх підлеглих накази й указівки директора, відповідають за організацію роботи у відділах і здійснюють контроль.

Основний акцент у роботі Центру – це національно-патріотичне виховання, методична робота та краєзнавство (на що вказує кількість штату відділу). Оскільки ЦНПВТК – установа обласного значення, то і його діяльність спрямована на організацію туристсько-краєзнавчих, спортивно-патріотичних масових заходів всеукраїнського, обласного та місцевого значення для гуртківців філій Центру й загалом для всіх зацікавлених в ознайомленні з активними формами туризму. Тому другим відділом за важливістю є організаційно-масовий.

Наступним активним (практикуючим) підрозділом є відділ туризму та спортивного орієнтування, який за залучення працівників із вищезгаданих підрозділів відповідає за розвиток цих видів спорту через проведення гурткової, секційної роботи та організацію змагань.

Важливе місце в розвитку й популяризації діяльності Центру займає блок наступних відділів, які не проводять безпосередню практичну реалізацію основних напрямів роботи ЦНПВТК, але несуть відповідальність за підготовку основних документів організації, виготовлення роздаткових, програмно-методичних, інформаційних матеріалів, зв'язок із громадськістю, проведення рекламної, пропагандистської діяльності та висвітлення роботи Центру в ЗМІ й інтернет-ресурсах.

Окремими підрозділами вважаються туристичні бази «Сонячний» та «Юний турист», на яких цілорічно працює обслуговуючий персонал (робітники з обслуговування будівель і споруд і сторожі). У літній сезон таборів та на час проведення масових туристичних заходів діяльність баз забезпечують працівники основних профільюючих відділів Центру та за допомогою сумісників з інших установ чи організацій. Про важливість роботи таких таборів у своїх працях відзначали О. Миргородська, А. Пропадуший [6].

Отже, активна регулярна взаємодія всіх зазначених вище підрозділів і секторів Волинський центр національно-патріотичного виховання, туризму та краєзнавства дає змогу плідно працювати й розвиватись у своїй профільній діяльності.

Водночас треба виокремити фактори, які підвищуватимуть продуктивність діяльності Центру:

- особистісні контакти працівників;
- дружелюбність і доброзичливість, створення позитивного емоційного фону в колективі;
- наявність позитивної корпоративної етики, традиційних корпоративних заходів;
- чітке демократичне керівництво;
- проведення семінарів щодо підвищення компетентності працівників із наряду своєї професійної діяльності та в допомозі іншим підрозділам з організації масових заходів, набуття певного досвіду.

Основними з перспективних напрямів розвитку ЦНПВТК для отримання додаткових прибутків і залучення дітей, молоді та дорослого населення до занять різними видами туризму та відвідування гуртків Центру можна виділити:

- грантова діяльність;
- пропагандистська робота в ЗМІ, мережі Internet, навчальних закладах;
- організація традиційних масових туристських заходів (безкоштовних та платних) на місцях Центром і його філіями (елементарні смуги перешкод, змагання за спрощеними правилами з туристського багатоборства, спортивного орієнтування, рухливі ігри та естафети з елементами туризму тощо);
- виставлення експонатів (експозицій) історії, культури України в навчальних закладах, відкритих майданчиках;
- надання платних послуг по прокату спорядження чи організації туристичних подорожей, змагань, масових заходів;
- співпраця з іншими профільними державними та приватними організаціями та установами;
- здійснення Центром платної рекламної діяльності.

Дискусія. Центр – це широкодоступний позашкільний навчально-виховний заклад, який є координатором туристсько-краєзнавчої, військово-патріотичної роботи у Волинській області. Він є однією з провідних установ дитячо-юнацького туризму в Україні та віднесений до найбільших позашкільних навчальних закладів [7; 8; 11].

Важливість діяльності центрів туризму в різних регіонах України вивчала низка науковців. Так, Н. Горожанкіна, В. Грушка [2] описали діяльність краєзнавчого напрямку дитячо-юнацького туризму в регіонах України за 2017 р. В. Грицьку й О. Сопіт [3] досліджували питання становлення та розвитку дитячо-юнацького туризму в Чернівецькій області. Л. О. Івченко зі співавторами порушували питання організації платних туристичних послуг для дітей і молоді в Україні [4]. У дисертаційній роботі «Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система: проблеми та перспективи розвитку» О. В. Колотуха [5] вказував на важливість діяльності центрів туризму різних рівнів, оскільки вони виступають організаційними осередками туристсько-краєзнавчої діяльності учнівської молоді.

І. Войтович зі співавторами [1] відзначала важливість співпраці центрів туризму зі старшою школою для покращення роботи профільних класів із туризму та географії.

Отже, зауважимо, що різноплановість досліджень щодо організації дитячо-юнацького туризму значна, водночас розкриття питання внутрішньо-структурної діяльності центрів туризму в Україні нами не знайдено.

Висновки. Визначено, що всі відділи та сектори Центру тісно співпрацюють між собою на виконання головної мети та завдань, поставлених перед організацією. Основними з них є відділ національно-патріотичного виховання, краєзнавства й методичної роботи, організаційно-масовий відділ; відділ туризму та спортивного орієнтування; сектор адміністративного забезпечення; сектор інформації; туристичні бази – табір «Сонячний» і «Юний турист». Кожен відділ відповідальний за той напрям роботи, який на нього покладений. Однак, залежно від масштабів заходу, до його організації можливе одночасне залучення та взаємодія працівників із кількох відділів.

Основними напрямками розвитку Центру запропоновано ширшу співпрацю з іншими організаціями й установами, грантову роботу, проведення безкоштовних і платних масових туристських заходів.

Подальшого вивчення потребують питання історії розвитку та становлення Центру і його підрозділів. Дослідження означеної проблеми стане предметом наступних наукових пошуків.

Джерела та література

1. Войтович І., Войтович В., Іваніцький Р., Петрович В. Міжпредметні зв'язки в процесі засвоєння пішохідного туризму в старшій профільній школі. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*. Луцьк, 2017. Вип. 27. С. 80–85.
2. Горожанкіна Н., Грушка В. Просторовий аналіз краєзнавчого напрямку діяльності дитячо-юнацького туризму в регіонах України станом на 2017 рік. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія*. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2019. № 1. Вип. 46. С. 154–161.
3. Грицьку В., Сопіт О. Становлення та розвиток дитячо-юнацького туризму в Чернівецькій області. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. Львів, 2014. Вип. 34. С. 41–47.
4. Івченко Л. О., Кужиль С. В., Петренко М. В. Особливості організації дитячого туризму в Україні. *Економічна наука: наук. журнал*. 2019. № 1. С. 83–88. URL: www.economy.in.ua/pdf/1_2019/16pdf.
5. Колотуха О. В. Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система: проблеми та перспективи розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук: 11.00.02 / Ін-т географії НАН України. Київ, 2005. 20 с.
6. Миргородська О., Пропадуший А. Дитячі табори як різновид дитячого туризму в Україні. *Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України*: зб. наук. праць: матеріали VI Міжнар. наук.-прак. конф. Київ; Кропивницький: ЛА НАУ, 2020. 383 с.
7. Офіційний сайт комунального закладу «Волинський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Волинської обласної ради. URL: <http://spvtk.volyn.ua>.
8. Романтики Волині: інформ. вид. / за заг. ред. Л. Толстіхін, О. Яцюк. Луцьк: Християнське життя, 2016. 80 с.
9. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. фізкультурного профілю. Дрогобич: Коло, 2010. 344 с.
10. Щербатюк Н. І. Заохочення учнів сільської місцевості до занять спортивним туризмом. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 3К (110). С. 612–615.
11. Яцюк О. Б. Туризм – у кожному школі! Кожен учень – турист! *Педагогічний пошук*. 2013. № 4. С. 28–29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2013_4_11.

References

1. Voitovych, I., Voitovych, V., Ivanitskyi, R., Petrovych, V. (2017). Mizhpredmetni zviazky v protsesi zasvoennia pishokhidnoho turyzmu v starshii profilnii shkoli [Interdisciplinary Relations in the Process of Hiking Tourism at a Senior Profile School]. *Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoieuropeiskoho natsionalnoho universytetu im. Lesi Ukrainky. Fizychnye vykhovannia i sport*. Skhidnoievrop. nats. un-t im. Lesi Ukrainky, vyp. 27, 80–85 (in Ukrainian).
2. Horozhankina, N. (2019). Prostorovyi analiz kraieznavchoho napriamu diialnosti dytiachy-yunatskoho turyzmu v rehionakh Ukrainy stanom na 2017 [Spatial Analysis of the Local Lore Field of Child and Youth Tourism in the Regions of Ukraine in 2017]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho*

- universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Ser. Heohrafiia. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka, vyp. 1 (46), 154–161 (in Ukrainian).
3. Hrytsku, V. (2014). Stanovlennia ta rozvytok dytiacho-yunatskoho turyzmu v Chernivetskii oblasti [Formation and Development of Child and Youth Tourism in Chernivtski Region]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Seriiia mizhnarodni vidnosyny. Lviv, vyp. 34, 41–47 (in Ukrainian).
 4. Ivchenko, L., Kuzhyl, S. & Petrenko, M. (2019). Osoblyvosti orhanizatsii dytiachoho turyzmu v Ukraini [Features of Child Tourism Organization in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, 83–88 (in Ukrainian). <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.1.83>.
 5. Kolotukha, O. V. (2005). Dytiacho-yunatskyi turizm v Ukraini yak terytorialna sotsialno-ekonomichna systema: problemy ta perspektyvy rozvytku [Child and Youth Tourism in Ukraine as a Territorial Socio-Economic System: Problems and Prospects]: Avtoref. dys. kand. nauk: diss. of the candidate of sciences (11.00.02). In-t heohrafii NAN Ukrainy, 20 (in Ukrainian).
 6. Myrhorodska, O., Propadushchyi, A. (2020). Dytiachi tabory yak riznovyd dytiachoho turyzmu v Ukraini [Children`s Camps as a Kind of Child Tourism in Ukraine]. Mat. VI Mizhnar. nauk.-prak. konf. Teoretychni i prykladni napriamky rozvytku turyzmu ta rekreatsii v rehionakh Ukrainy. Zbirnyk naukovykh prats. Kyiv–Kropyvnytskyi: LA NAU, 383 (in Ukrainian).
 7. Ofitsiinyi sait komunalnoho zakladu «Volynskyi oblasnyi tsentr natsionalno-patriotychnoho vykhovannia, turyzmu i kraieznavstva uchnivskoyi molodi Volynskoyi oblasnoyi rady. URL: <http://cnpvtk.volyn.ua> (in Ukrainian).
 8. Tolstikhin, L., Yatsiuk, O. (2016). Romantyky Volyni: informatsiine vydannia [Romantics of Volyn: Information Issue]. Lutsk: Khrystyianske zhyttia, 80 (in Ukrainian).
 9. Filipov, Z. I. (2010). Sportyvnyi turizm. Orhanizatsiia i metodyka sportyvno-turystychnoi roboty [Sports Tourism. Organization and Methods of Sports and Tourism Work]: Navc. posibnyk. Drohobych: Kolo, 344 (in Ukrainian).
 10. Shcherbatiuk, N. I. (2019). Zaokhochennia uchniv silskoyi mistsevosti do zaniat sportyvnym turyzmom [Promotion of Sports Tourism among Rural Schoolchildren]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova*. Seriiia 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fyzychna kultura i sport): zb. nauk. prats. Kyiv Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, vyp. 3K (110), 612–615 (in Ukrainian).
 11. Iatsiuk, O. B. (2013). Turyzm u kozhnu shkolu! Kozhen uchen – turyst! [Tourism at Every School! Every Student is a Tourist!]. *Pedahohichni poshuk*, no 4, 28–29 (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 01.03.2022 р.